

5. Контроллинг как инструмент управления предприятием / [Ананькина Е.А., Данилочкин С.В., Данилочкина Н.Г. и др.] ; под ред. Н.Г. Данилочкиной. – М.: ЮНИТИ_ДАНА, 2004. – 279 с.
6. Цигилик І.І. Контролінг: навч. посіб. / Цигилик І.І. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 76 с.
7. Дугельний А.П. Бюджетное управление предприятием: учеб.-практ. пособие / А.П. Дугельний, В.Ф. Комаров. - 2-е изд. - М.: Дело, 2004. – 432 с.
8. Николаева О.Е. Стратегический управленческий учет / О.Е. Николаева, О.В. Алексеева. - М.: Едиториал УРСС, 2003. - 304 с.
9. Голов С.Ф. Управленческий учет / Голов С.Ф. - Х.: Фактор, 2009. – 784 с.
10. Гущина И.Э. Управленческий учет, основы теории и практики / И.Э. Гущина, Н.М. Балакирева. - М.: КНОРУС, 2004. - 192 с.
11. Лень В.С. Управлінський облік: навч. посібник / Лень В.С. - К.: Знання-Прес, 2003. – 287 с.
12. Нападовская Л. Проблемы становления и развития управленческого учета в Украине / Л. Нападовская // Бухгалтерский учет и аудит. - 2001. - № 9. - С. 33-38.

МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДОМАШНІХ ГОСПОДАРСТВ

*Ключник Л. В., провідний інженер
ДУ «Інститут регіональних досліджень
ім. М. І. Долишнього НАН України»*

Сучасна світова фінансова теорія і методологія фінансів ґрунтується на доктрині, згідно з якою головною функцією фінансової системи країни (регіону) є задоволення потреб людей. Будь які суб'єкти економічної діяльності існують для того, щоби сприяти виконанню цієї функції. Домашні господарства, як безпосередні учасники і суб'єкти фінансового ринку, зацікавлені у розміщенні власних заощаджень, є первинними донорами грошових фінансових ресурсів на фінансовому ринку і надають заощадження у розпорядження інших осіб. Власні заощадження домогосподарств є внутрішнім фінансовим ресурсом регіону, провідна роль якого обумовлена неспроможністю зовнішніх інвестицій забезпечити усі потреби регіонального розвитку, а розмір та ефективність

використання заощаджень домогосподарств визначають фінансову цінність регіону.

Заощадженнями є частина виробленої в регіоні доданої вартості, яка залишається після сплати податків і поточних витрат на споживання. Частина сукупного грошового доходу домогосподарств приймає форму заощаджень, якщо задовольняються їх фізіологічні потреби. Якщо доходи є вищими за потреби, виникає альтернатива: «заощадження або споживання» [3]. Тому заощадження мають дві форми: 1. операційну для придбання товарів високої вартості та одноразових значних витрат. 2. довгострокову у формі інвестицій, цінних паперів, строкових вкладів та ін. форм [2].

Заощадження домогосподарств формують фонд фінансових ресурсів домогосподарств регіону.

Для забезпечення виходу на грошовий ринок ці заощадження трансформуються у грошові ресурси, для яких місце використання буде визначено у майбутньому.

Фінансовий потенціал домогосподарств регіону є фондом фінансових ресурсів домогосподарств у вигляді активних (грошових) неорганізованих заощаджень готівкою, різних фінансових інструментів та джерел, які перебувають у розпорядженні фінансової системи регіону, можуть бути мобілізовані, накопичені та ефективно використані, у випадку необхідності, з конкретною метою в інтересах регіону та його населення.

Неорганізовані заощадження готівкою лише потенційно можуть бути конвертовані в організовану форму і стати ресурсною базою для регіону.

Мета оцінки фінансового потенціалу домогосподарств полягає у визначенні додаткових складових фінансових ресурсів домогосподарств, їхніх запасів і джерел та можливостей стимулювання фінансового розвитку регіону на основі зваженої політики регіонального управління заощадженнями домогосподарств.

Концептуально процес оцінки фінансового потенціалу домогосподарств має складатись з кількох етапів, а саме:

- оцінка потенціалу регіонального фонду фінансових ресурсів домогосподарств з урахуванням факторів, які стимулюють зростання норми заощаджень, та особливостей процесу заощаджень домогосподарств;
- оцінка можливостей виходу заощаджень домогосподарств на грошовий фінансовий ринок регіону;

- оцінка можливостей фінансового ринку регіону щодо інвестиційної трансформації фінансових ресурсів домогосподарств;
- визначення функцій регіональних органів управління в регулюванні процесу нагромадження фінансового потенціалу домогосподарств.

Удосконалення методології оцінки фінансового потенціалу домогосподарств в регіоні стає можливим за умов реалізації таких принципів:

- використання принципів, підходів і методів, прийнятих для оцінки фінансових ресурсів домогосподарств міжнародними стандартами оцінки (МСО);
- концентрація уваги на значних відхиленнях (розривах), які існують в сфері фінансів домогосподарств між високо- та низько дохідними групами населення, між внутрішніми заощадженнями та інвестиціями та іншими показниками фінансового потенціалу домогосподарств на з'ясування і пояснення причин існування в регіоні певних особливостей заощаджень домогосподарств та факторів, які впливають на розмір неорганізованих заощаджень;
- системне охоплення оцінкою фінансового потенціалу домогосподарств фінансових ресурсів, інструментів і джерел у всіх сферах економіки регіону.

Для оцінки фінансового потенціалу домогосподарств регіону використовуємо макроекономічний та мікроекономічний підходи [1].

Макроекономічний підхід заснований на використанні системи національних рахунків (СНР), дозволяє оцінити в цілому роль домогосподарств, як економічного суб'єкта, у формуванні заощаджень країни оцінити ситуацію в регіоні.

Мікроекономічний підхід використовується для оцінки фінансового потенціалу домогосподарств конкретного регіону і пов'язаний з дослідженням процесів формування, розподілу, перерозподілу і використання доходів НП рівні окремих домогосподарств. Мікроекономічний підхід побудований на даних вибіркового обстеження умов життя домогосподарств у регіоні (країни в цілому) [3].

Методами оцінки фінансового потенціалу домогосподарств обрано такі:

- метод балансу доходів і витрат – оцінка за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств регіону;

- метод умовного розрахунку заощаджень домогосподарств на базі показника витрат домогосподарств, передбачений МСО замість методу балансу доходів і витрат домогосподарств;

- визначення окремих складових фінансового потенціалу домогосподарстві значимості різних факторів у розрахунку заощадження домогосподарств на основі використання відповідних оцінок вітчизняних і закордонних експертів (спеціалістів, компаній).

Загальну модель кількісної оцінки фінансового потенціалу домогосподарств регіону ФПДр можна представити як суму його складових, а саме:

$$\Phi ПДр = \sum_{i=1}^n \Phi ПДі$$

де $i = 1, n$ – складові ФПДр незалежно від джерела їх надходження.

Основними складовими ФПДр є наступні:

$$\Phi ПДр = \Phi ПЛз + \Phi Пнз + \Phi Піз,$$

де $\Phi ПЛз$ – фінансовий потенціал легальних неорганізованих заощаджень домогосподарств;

$\Phi анз$ – фінансовий потенціал нелегальних заощаджень домогосподарств;

$\Phi із.$ – фінансовий потенціал інших заощаджень домогосподарств.

Склад і розмір легальних заощаджень встановлюється за даними їх вибірових досліджень, методом доходів і витрат домогосподарств за даними Головного управління статистики областей держкомстату України.

Склад і розмір нелегальних заощаджень домогосподарств встановлюється двома методами: умовного розрахунку заощаджень та на основі оцінок дії на величину заощаджень домогосподарств різних факторів. До таких факторів слід віднести тонізацію економіки, корупцію, нелегальну зайнятість, рівень податкового навантаження та інші діючі нині фактори.

Таким чином, до доходів, частина яких могла б стати організованими заощадженнями домогосподарств, слід віднести ті, що населення не отримало за виконану роботу – заборгованість по заробітній платі; доходи – суми збитків громадян України – жертв фінансових банкрутств легальних організацій; доходи трудових мігрантів, тіньової економіки, корупційні доходи.

До неорганізованих заощаджень домогосподарств слід відносити доходи тіньової економіки. На багатьох підприємствах офіційна заробітна плата нараховується на рівні мінімальної, відсоток

оплачуваних в режимі «біла зарплата плюс конверт» оцінюють в 15%, але вірогідно, що ці працівники отримують до 50% загального фонду оплати праці.

Література.

1. Зимовець В. В. Акумуляція фінансових ресурсів та економічний розвиток: [монографія] / В. В. Зимовець; Ін-т економіки НАН України. – К., 2003. – 313 с.
2. Вдовиченко А. Реалізація фінансового потенціалу населення: міжнародні зіставлення в контексті інноваційного розвитку / А. Вдовиченко // Наука молода. – 2009. – № 11. – С. 147-153.
3. Ватаманюк О. З. Заощадження в економіці України: макроекономічний аналіз. – Львів: ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. – 536 с.

ОБҐРУНТУВАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОПЕРАТИВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ

Коробова Н. І., студентка

Науковий керівник: Догадайло Я. В., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Динамічні зміни в навколишньому середовищі, глобалізація ринків і поступове підвищення конкурентної боротьби вимагають від менеджменту вітчизняних підприємств застосування найсучаснішого інструментарію для виявлення існуючих в системах управління резервів ефективності.

Найважливішим засобом успішного функціонування підприємства є контролінг, оскільки він забезпечує необхідною інформацією для прийняття управлінських рішень шляхом інтеграції процесів збору, обробки, підготовки, аналізу та інтерпретації інформації; надає інформацію для керування трудовими і фінансовими ресурсами; забезпечує виживання підприємства на рівнях стратегічного і аналітичного управління.

Оперативний контролінг забезпечує оперативне управління прибутком з допомогою показників нормативної (планової) міри покриття, а також є засобом вияву і ліквідації оперативних «вузьких місць» у сферах постачання, виробництва, реалізації і управління, тобто у межах часового горизонту.